

УДК 342.951

ТКАЧЕНКО В.В., старший викладач кафедри адміністративного та інформаційного права
Сумського національного аграрного університету

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ АДАПТАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ
В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА:
ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ**

Анотація. Про адаптацію інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів у контексті загальних проблем співвідношення міжнародного та національного права, особливостей застосування міжнародних правових норм.

Ключові слова: інформаційне законодавство, поняття, зміст та особливості адаптації, міжнародні правові стандарти, взаємодія норм міжнародного та національного права, теорія трансформації, теорія імплементації, способи та стадії імплементації.

Аннотация. Об адаптации информационного законодательства Украины к международным правовым стандартам в контексте общих проблем соотношения международного и национального права, особенностей применения международных правовых норм.

Ключевые слова: информационное законодательство, понятие, содержание и особенности адаптации, международные правовые стандарты, взаимодействие норм международного и национального права, теория трансформации, теория имплементации, способы и стадии имплементации.

Summary. About adaptation of informative legislation of Ukraine to the international legal standards in the context of common problems of the relationship between international and national law, the features of the application of international legal norms and approaches to their solution is studied.

Keywords: information legislation, the concept, the content and features of adaptation, international legal standards, the interaction of international and national law, the theory of transformation, the theory of implementation, implementation methods and stages.

Постановка проблеми. Обґрунтовуючи актуальність запропонованого у даній статті дослідження, вважаємо за доцільне зазначити, що серед основних чинників, що впливають на необхідність адаптації інформаційного законодавства України до міжнародно-правових стандартів постають, зокрема, інтеграційні процеси, виникнення та розвиток яких пов'язаний із створенням “такої форми суспільного розвитку, як глобальна інтеграція” [1, с. 1]. В свою чергу, серед основних типів процесів глобальної інтеграції провідна роль належить організаційно-правовій та інформаційній інтеграції, адже “саме інформація нині є вирішальним чинником, що визначає розвиток технології та інструментальних ресурсів загалом. Без неї використання матеріальних і енергетичних ресурсів для підтримки життєдіяльності й розвитку суспільства неможливе” [2]. Очевидно й те, що Україна прагне стати органічною ланкою глобального інформаційного суспільства, яке, до речі, “включає до себе: 1) світову “інформаційну економіку” і розвинуті системи електронної комерції; 2) єдиний світовий інформаційний простір; 3) глобальну інформаційну інфраструктуру; 4) світову нормативно-правову систему” [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 19].

Варто підкреслити, що поетапно реалізуючи завдання стратегії щодо інтеграції до глобального інформаційного суспільства, однією зі складових якої постають питання узгодження та взаємодії національних правових систем та, відповідно, системи законодавства (зокрема, інформаційного), Україна взяла участь в обох етапах Світового саміту з розбудови інформаційного суспільства, за результатами яких було ухвалено Женевську декларацію принципів, Женевський план дій, Туніські зобов'язання і Туніський порядок денний інформаційного суспільства [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Відповідно до вимог цих документів у серпні 2012 року було подано на розгляд Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) проект Указу Президента України “Про Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні”, який було схвалено Розпорядженням КМУ від 15.05.13 р. № 386 [5]. Вважаємо, що зазначене зумовлює актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Попри багатоманітність наукових джерел, присвячених формуванню теоретичних основ інформаційного права, різним формам систематизації інформаційного законодавства України (передусім кодифікації), проблема адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів досліджувалася вченими переважним чином фрагментарно, починаючи з початку XXI століття. До зазначеної проблеми, передусім в аспекті європейської інтеграції України, зверталися такі, зокрема, вчені як: Баймуратов М.А., Брижко В.М., Войтович Р.В., Гавердовский А.С., Горян Е.В., Залізник В.А., Кобзарь Ю.М., Комзюк Л.Т., Пархоменко Н.М., Ратушний С.М., Стоєцький О.В., Сухицька Н.В., Трач Ю.В., Шемшученко Ю.С. та ін.), водночас, фундаментальні монографічні дослідження зазначеної проблематики були відсутні. Вже під час підготовки цієї статті, у червні 2013 року, було захищено кандидатську дисертацію на тему “Адаптація інформаційного законодавства України до норм Європейського Союзу” (автор – С.В. Грищак) [6]. Аналіз змісту цієї роботи дозволяє дійти висновку, що у нашій статті було запропоновано інший підхід до з'ясування сутності процесу адаптації, його змісту та особливостей, а також запропоновано основні концептуальні засади адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Вважаємо, що поставлена проблема передбачає проведення багатьох комплексних досліджень фахівців в галузі інформаційного права, оскільки здійснено лише перші наукові кроки на цьому шляху. Отже, у межах даної статті буде сформовано авторське бачення вирішення зазначеної проблеми, що безумовно, ґрунтується на дослідженнях провідних вчених, посилання на роботи яких буде здійснено під час викладу основного матеріалу.

Метою статті є визначення основних концептуальних засад адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів в умовах розвитку інформаційного суспільства, а також визначення сутності процесу адаптації, його змісту та особливостей як однієї із концептуальних засад.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, дослідження концептуальних засад адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів в умовах розвитку інформаційного суспільства повинно враховувати наступне.

По-перше, доцільно провести дослідження відповідного понятійного апарату, що дозволить з'ясувати сутність процесу адаптації, його зміст та особливості.

По-друге, необхідно визначитися із системою інформаційного законодавства, структурними елементами якої постають інститути інформаційного законодавства. При цьому слід використовувати такий критерій класифікації цих інститутів, який дозволить

охопити усю “площину” інформаційного законодавства та мати постійний зворотний зв’язок для відповіді на питання: як триває процес адаптації інформаційного законодавства України? Чи “охоплюються адаптацією” усі інститути інформаційного законодавства та, відповідно, уся система інформаційного законодавства? Які інститути інформаційного законодавства постають пріоритетними, а які – “наступними” у процесі адаптації?

По-третє, необхідно визначитися із системою міжнародних правових стандартів, враховуючи при цьому особливості їх змісту по відношенню до інших міжнародно-правових норм.

По-четверте, необхідно враховувати, що серед основних чинників, які впливають на процес адаптації інформаційного законодавства – значні інтеграційні зміни у глобальному суспільстві, стан розбудови інформаційного суспільства в Україні. У зв’язку з цим, необхідно визначитися із системою умов розвитку інформаційного суспільства, які, на нашу думку, доцільно визначати за обґрунтованим критерієм, наприклад, за сферами суспільного життя – політичні, економічні, соціальні, правові, інформаційні умови тощо.

По-п’яте, необхідно враховувати й особливості сучасного стану розвитку міжнародного інформаційного права та його значення у процесі адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів.

Вважаємо, що концептуальні засади адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів в умовах розвитку інформаційного суспільства доцільно формувати та досліджувати як системне утворення, що складається із п’яти невід’ємних елементів, між якими існує постійний зв’язок та взаємодія. Водночас, пропонується розглядати зазначене вище системне утворення як невід’ємну складову загальної системи концептуальних засад адаптації національного законодавства до міжнародних правових стандартів. На нашу думку, така модель дозволяє усвідомити існування одного загального, спільного елемента як для національного інформаційного законодавства, так і національного адміністративного, цивільного, трудового законодавства тощо. Вважаємо, що це відповідна взаємодія з нормами міжнародного права, його понятійний апарат, передусім, у сфері вирішення проблеми здійснення процесу адаптації. Враховуючи те, що саме в межах міжнародного права зазначений понятійний апарат формувався та удосконалювався, у роботі вважалось за можливе провести аналіз існуючих доктринальних підходів та сформулювати власну позицію щодо корисності та перспективності використання відповідних понять в межах інформаційного права та інформаційного законодавства України.

Вважаємо за доцільне у межах даної статті приділити увагу дослідженню першого елемента системи концептуальних засад адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів. Безпосереднє дослідження змісту та особливостей адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів пропонуємо розпочати з аналізу сутності наукових дискусій, присвячених питанням щодо визначення понятійного апарату інтеграційних процесів, взаємодії норм міжнародного та національного права та їх застосування. Очевидним також постає те, що на виконання положень Закону України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки”, створення цілісної системи інформаційного законодавства, адаптованої до міжнародних норм, має ґрунтуватися на послідовному, структурованому підході, фундамент якого складає обґрунтовано визначений понятійний апарат.

Проведений доктринальний та нормативно-правовий аналіз дозволив виявити існування, серед іншого, таких понять, як: “гармонізація”, “адаптація”, “рецепція”, “приспосовання”, “уніфікація”, “зближення”, “наближення”, “імплементация”, “трансформація”, “інкорпорація”, “апроксимація” законодавства України до міжнародно-правових норм та принципів. У роботі було досліджено як позиції різних вчених (наприклад, Грищак С.В., Макарової О.О., Пархоменка Н.М., Ратушного С.М.) [6 – 9], так і відповідні національні нормативно-правові акти та міжнародні правові документи [10 – 14]. Це дозволило з’ясувати, що: 1) поняття “зближення” та поняття “наближення” практично тотожні; 2) поняття “гармонізація адекватніше за інші поняття віддзеркалює суть процесу створення гомогенного правового середовища в межах європейських інтеграційних організацій відповідно до моделей, запропонованих інститутами ЄС, і є поширенішим у застосуванні” [8]. Водночас, в ЄС поняття “гармонізація” та поняття “зближення” вживаються як синоніми, а визначення поняття “адаптація”, його змісту й застосування на практиці відсутнє у документах ЄС; 3) в українському законодавстві та у роботах вчених переважає позиція, що “адаптація” законодавства – це передумова “гармонізації” законодавства, яка, водночас, постає необхідною умовою “уніфікації”; 4) “гармонізація” дозволяє привести різні правові системи до загальноприйнятих вимог, при цьому гармонізується не тільки національне законодавство по відношенню до Європейського права, але і останнє – з національним законодавством [7]. На відміну від “гармонізації, процес “адаптації” – це процес з одностороннім рухом; 5) “уніфікація права” – це процес приведення чинного права до єдиної системи, усунення розбіжностей і надання одноманітності правовому регулюванню подібних або близьких видів суспільних відносин; 6) у національному законодавстві та у роботах вчених поняття “адаптація” розглядається у контексті інтеграції України до ЄС, а також як процес “приведення” або “зближення” та поступового приєднання законодавства України до законодавства ЄС або у відповідність із *acquis communautaire*”.

Зважаючи на отримані вище висновки, у роботі підкреслюється, що, у будь-якому разі, адаптація – це процес, який пов’язаний з особливостями взаємодії норм міжнародного та національного, зокрема, інформаційного права. Намагаючись з’ясувати таку сутнісну характеристику поняття “адаптація” інформаційного законодавства України, як “процес приведення”, вважаємо за необхідне зосередити увагу на усвідомленні загальних проблем співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права, особливостей застосування міжнародно-правових норм, а також підходів до їх вирішення. На нашу думку, це дозволить привернути увагу наукової спільноти до з’ясування “корінних” чинників, які впливають на стан адаптації, зокрема, інформаційного законодавства України.

Перш за все, слід зазначити, що ще у першій половині ХХ століття у правовій доктрині сформувалися дві основні концептуальні позиції щодо розуміння проблеми співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права: дуалістична та моністична (має два підходи) [15, с. 195-196; 16, с. 177]. Зважаючи на сучасні тенденції розвитку світового суспільства, варто враховувати, що сучасний світ поступово трансформується в єдину систему, де різні структурні елементи однієї системи втрачають свою колишню самодостатність, стаючи взаємозалежними елементами єдиного цілого. Цілком закономірно, що відображення таких змін знаходить своє втілення у положеннях нових концепцій взаємодії міжнародного та національного права – концепцій “помірного” монізму і дуалізму [17; 18, с. 89].

Слід підкреслити, що на сьогодні представники обох концепцій – моністичної та

дуалістичної – фактично сформували єдину позицію щодо розуміння проблеми співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права – це дві різнопорядкові, але тісно взаємодіючі між собою “правові конструкції”. Нам лише залишається цілком погодитися з висновком, отриманим представниками обох концепцій. Таким чином, для визначення науково-теоретичного підґрунтя адаптації інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів необхідно, передусім, усвідомити та з’ясувати особливості взаємодії норм міжнародного та національного права, зміст яких на сьогодні виражений у концепціях “помірного” монізму та дуалізму, які наголошують на необхідності формувати нові підходи до якісної взаємодії між міжнародним правом та національним правом. У роботі відстоюється позиція, що вирішення питання взаємодії міжнародного та внутрішньодержавного права, крім вирішення суто на концептуальному рівні, потребує також визначитися з відповіддю на другу важливу наукову проблему – проблему застосування норм міжнародного права. У зв’язку з цим було досліджено основні положення теорії трансформації та теорії імплементації як науково-теоретичного підґрунтя вирішення проблеми застосування норм міжнародного права, зокрема, інформаційного.

Аналіз праць вчених, які досліджували зміст теорії трансформації [19; 20], дозволив узагальнити розуміння змісту поняття “трансформація”. Вважаємо за необхідне навести основні постулати зазначеної концепції.

По-перше, оскільки міжнародне та внутрішньодержавне право – різні правові конструкції, перше не може бути безпосереднім регулятором суспільних відносин у сфері дії другого.

По-друге, для надання міжнародно-правовим нормам юридичної сили у сфері дії внутрішньодержавного права, вони повинні бути “трансформовані” у норми національного права (іншими словами, придбати їх силу).

По-третє, процедура “трансформації” характерна для всіх випадків і способів приведення в дію норм міжнародного права всередині держави.

По-четверте, проведення процедури “трансформації” забезпечується виданням відповідного “трансформаційного” національно-правового акту [20, с. 151]. До речі, такий підхід до розуміння змісту поняття “трансформація” (“широке” розуміння змісту поняття) й досі має підтримку серед наукової спільноти у сфері міжнародного публічного та приватного права.

Разом з тим, слід враховувати й критичні позиції щодо цієї концепції, головні з яких полягають у тому, що поняття “трансформація” є умовним. Виходячи із зазначеного вище, логічним, на нашу думку, постає висновок прихильників іншого підходу у рамках теорії трансформації (вузького розуміння), які відмічають, що поняття “трансформація” у широкому розумінні не тільки не відображає сутність процесу застосування міжнародно-правових норм у національне законодавство, але і не дає чіткого і цілісного уявлення про його зміст. Саме тому представники “вузького” тлумачення наголошують, що “трансформація” не охоплює всі способи приведення в дію норм міжнародного права всередині держави (про що мова йшла вище), а постає лише одним із зазначених способів.

Проведений доктринальний аналіз дозволяє усвідомити, що до недоліків теорії трансформації, серед іншого, слід віднести й те, що її прихильники, досліджуючи механізм застосування міжнародно-правових норм у сфері внутрішньодержавних відносин, обмежуються лише, як правило, застереженням про необхідність видання відповідного “трансформаційного” національно-правового акту. Таким чином, поза увагою залишається необхідність виконання низки організаційно-правових заходів, що

здійснюються міжнародними або національними органами відповідно до законодавства. Доречною тут, з нашої точки зору, постає думка Лукашука І.І., який говорить про наявність у міжнародному праві не тільки правового, але й організаційно-правового методу функціонування, що проявляється у прийнятті суб'єктами міжнародного права організаційних заходів щодо реалізації його норм [21, с. 35].

Вважаємо, що виходячи із цього, логічним постає висновок, якого дотримуються прихильники другої теорії (імплементатії), про те, що процедура застосування норм міжнародного права повинна враховувати як правотворчу, так і організаційно-виконавчу діяльність держав, що, зазвичай охоплюється змістом іншого поняття – “імплементатія” (від англійського “implementation” – здійснення, втілення в життя).

На думку Баймуратова М.А., імплементатія передбачає застосування норм міжнародного права у практичній діяльності держав та інших суб'єктів, тобто, це – “самостійна цілеспрямована системна діяльність, що приводить у дію всю систему норм міжнародного права” [22, с. 21]. Заслуговує на підтримку позиція Гавердовського А.С., який пропонує власне визначення змісту процедури імплементатії міжнародно-правових норм як “цілеспрямованої організаційно-правової діяльності держав, яка здійснюється індивідуально, колективно або в рамках міжнародних організацій з метою своєчасної, всебічної і повної реалізації прийнятих ними у відповідності з міжнародним правом зобов'язань” [23, с. 62]. Водночас, Лукашук І.І. пропонує враховувати й те, що імплементатія має правотворчий (у сфері правозастосування), організаційний та оперативно-виконавчий, а також контрольний характер [24, с. 134], чим забезпечується виконання міжнародно-правових зобов'язань державою. На нашу думку, таке визначення змісту поняття “імплементатія” представляється достатньо системним та поділяється у нашій роботі.

Вважаємо за необхідне зазначити, що існують вузьке та широке розуміння поняття “імплементатія”. Імплементатія у “вузькому розумінні” – “це процес транспонування актів законодавства, включаючи створення порядку та процедур їхнього впровадження” [25]. Водночас, у широкому розумінні “імплементатія” означає “застосування міжнародно-правових та внутрішньодержавних норм на виконання міжнародно-правових, а також створення на міжнародному та внутрішньодержавному рівнях умов для такого здійснення” [26, с. 101-102], тобто, процес імплементатії включає тлумачення, практику застосування, забезпечення дотримання та виконання норм права органами державної влади [27, с. 72]. Враховуючи сутність широкого розуміння поняття “імплементатія” та визначення цього поняття, надане Лукашуком І.І., який, очевидно, є прихильником саме широкого розуміння, ми погоджуємося із широким розумінням поняття “імплементатія”.

Вважаємо за доцільне викласти основні узагальнюючі положення особливостей теорії імплементатії.

По-перше, виходячи із того, що міжнародне та внутрішньодержавне право – це дві різні системи, для застосування норм міжнародного права у сфері внутрішньодержавних суспільних відносин необхідна санкція відповідного національного нормативно-правового акту.

По-друге, у випадку, коли міжнародно-правові норми містяться у самовиконавчому договорі, то вони мають на території держави пряму дію (використовується спосіб відсилання), а якщо міжнародно-правові норми містяться у договорі іншого типу (несамовиконавчому), то для їх застосування необхідно прийняти національно-правовий акт, що конкретизує зміст таких норм, в межах та в обсязі, обумовленими зазначеним міжнародним договором (використовується спосіб інкорпорації).

По-третє, у випадку, коли міжнародно-правові норми призначені для регулювання політичних відносин, що виходять за рамки державних кордонів, національне право, з метою імплементації відповідних міжнародно-правових приписів, тільки забезпечує нормативну основу функціонування та взаємодії державних органів і посадових осіб у процесі виконання ними положень конкретного міжнародного акта.

По-четверте, процедура імплементації норм міжнародного права являє собою органічне поєднання правотворчої (де це необхідно) і організаційно-виконавчої діяльності.

Нарешті, імплементація здійснюється у різні способи, серед яких виділяють: по-перше, інкорпорацію, при якій міжнародно-правові норми без змін відтворюються у внутрішньодержавних нормативно-правових актах; по-друге, трансформацію, при якій міжнародно-правові норми “трансформуються” у національне законодавство, з урахуванням певних особливостей; по-третє – відсилка: 1) загальна, 2) приватна, 3) конкретна відсилка, при якій міжнародно-правові норми безпосередньо не включаються у текст закону, в якому міститься інформація про нього [28]. На думку Ісаєва Д.М., до способів імплементації також слід віднести й рецепцію права, яка полягає у “сприйнятті національним правом приписів міжнародного права через механізм ратифікації або схвалення міжнародних договорів, а також передачу (трансмісію) прав і обов’язків, покладених договором на державу, компетентним державним органам з метою їх безпосередньої реалізації. При цьому сама норма міжнародного права, як регулятор міждержавних відносин, залишається незмінною та обов’язковою для суб’єктів, що її створили” [29, с. 5].

Вважаємо за доцільне зазначити, що хоча обидві теорії (трансформації та імплементації) ґрунтуються на постулаті про самостійність і незалежність систем міжнародного і внутрішньодержавного права, водночас, процес їх взаємодії – різний. Теорія трансформації обґрунтовує цю взаємодію як сукупність різних засобів юридичної техніки, які застосовуються з метою надання міжнародно-правовим нормам сили норм національного права [20]. Теорія імплементації розглядає цю взаємодію як комплекс правотворчих та організаційно-виконавчих заходів (що забезпечує застосування норм міжнародного права у внутрішньодержавному праві), які розрізняються залежно від предмета і кінцевої мети міжнародно-правового регулювання. Отже, при імплементації для застосування міжнародно-правових норм держава не лише приймає національні нормативно-правові акти, але й здійснює комплекс заходів для втілення їх у життя.

Таким чином, серед наукової спільноти положення теорії імплементації на сьогодні поділяється значно більше, оскільки і в понятійному, і в змістовному плані вона набагато точніше, ніж теорія трансформації, описує механізм застосування міжнародно-правових норм у сфері внутрішньодержавних відносин. Трансформація ж розглядається лише як один із способів імплементації.

На нашу думку, слушними постають висновки Гаврилова В.В., який пропонує в межах правової системи розмежовувати два поняття: “право держави” – “як сукупність правових актів і норм, що створюються його органами” і “право, що застосовується в державі” – “як сукупність всіх нормативних приписів, що підлягають реалізації у сфері внутрішньодержавних відносин і (або) діють в межах юрисдикції нашої держави і компетенції його органів” [28]. Варто додати, що останнє поняття є ширшим за обсягом, оскільки охоплює не лише “право держави”, а й визнані та застосовані в Україні норми міжнародного права, а також норми права іноземних держав. Ґрунтуючись на висновках Гаврилова В.В., вважаємо за можливе запропонувати такий самий підхід і до визначення

поняття законодавства, зокрема, інформаційного законодавства. Отже, слід відрізнити поняття “законодавство України” (інформаційне законодавство України) як сукупність нормативно-правових актів, актів тлумачення норм права, правозастосовних актів та “законодавство, що застосовується в Україні” (інформаційне законодавство, що застосовується в Україні).

Висновки.

Усвідомивши особливості взаємодії норм національного та міжнародного права, ми можемо висунути гіпотезу про те, що адаптація інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів охоплюється положеннями теорії імплементації та її способами.

Враховуючи висновки, отримані Лукашуком І.І. [24], у роботі пропонується адаптацію інформаційного законодавства України до міжнародних правових стандартів в умовах розвитку інформаційного суспільства розуміти як планомірний процес приведення інформаційного законодавства до міжнародних правових стандартів, який забезпечується низкою правотворчих (у сфері правозастосування), організаційних, оперативно-виконавчих та контрольних заходів з метою забезпечення виконання Україною взятих на себе зобов'язань на шляху інтеграції до глобального інформаційного суспільства у відповідності з міжнародними правовими стандартами. До того ж, враховуючи висновки Гаврилова В.В. [28], необхідно чітко усвідомлювати, що мова може йти як про процес адаптації інформаційного законодавства України, так і інформаційного законодавства, що застосовується в Україні.

Водночас, дослідження понятійного апарату дозволило усвідомити наступне. Усі науково-практичні питання, що пов'язані із застосуванням норм міжнародного права у сфері внутрішньодержавних відносин, досліджуються в рамках двох теорій, сутність яких проявляється у змісті та особливостях понять “трансформація” та “імплементація” та, відповідно, охоплюється змістом цих понять. Тобто, на нашу думку, вводячи у науковий обіг будь-які інші поняття, слід враховувати їх співвідношення з поняттями “трансформація” та “імплементація”. А враховуючи те, що на сьогодні переважає наукова позиція прихильників широкого розуміння змісту поняття “імплементація” (згідно з якою, “трансформація” – це лише один із способів імплементації), точніше було б говорити про одне базове поняття, яким і постає поняття “імплементація”.

У роботі відстоюється позиція, що за виключенням понять “адаптація”, “гармонізація” та “уніфікація”, які, на нашу думку, доцільно вважати стадіями імплементації, усі інші поняття або постають способами імплементації норм права, або їх синонімами. Відповідно, “адаптація” – перша стадія імплементації норм права, “гармонізація” – друга стадія, “уніфікація” – третя стадія. Таким чином, понятійний апарат має ґрунтуватися навколо змісту базового поняття – “імплементація”, його способів та стадій. У зв'язку з цим пропонується уважніше підходити до використання понятійного апарату, не плутаючи між собою способи та стадії, з одного боку та, дотримуючись наукового принципу “бритви Оккама” (“не слід множити суще без необхідності”), або як його ще називають – “принцип достатньої підстави” [30], з іншого боку, у всякому разі уникати вживання синонімічних понять, що, крім посилення плутанини, не призводить до отримання дійсно наукових результатів.

Використана література

1. Войтович Р.В. Глобальна інтеграція як нова форма суспільного розвитку. – Режим доступу : [//www.goo.gl/VY98HU](http://www.goo.gl/VY98HU)

2. Трач Ю.В. Інформаційна глобалізація як складних глобалізаційних процесів. – Режим доступу : [//www.culturalstudies.in.ua/knigi_10_26.php](http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_10_26.php)
3. Інформаційне суспільство в Україні : глобальні виклики та національні можливості. – К., НІСД, 2010. – 29 с.
4. Інформаційне суспільство в Україні : основоположні документи, законодавство, статті, новини, посилання. – Режим доступу : [//www.goo.gl/leCTDM](http://www.goo.gl/leCTDM)
5. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.13 р. № 386. – Режим доступу : [//www.goo.gl/hzdcni](http://www.goo.gl/hzdcni)
6. Грищак С.В. Адаптація інформаційного законодавства України до норм Європейського Союзу : дис. на здобуття наукового ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.07 / С.В. Грищак. – Запоріжжя, 2013. – 186 с.
7. Макарова Е.А. Проблемы понятийно-категориального аппарата процесса гармонизации законодательства в условиях европейской интеграции / Е.А. Макарова. – С-Пб. : Астерион, 2007. – С. 143-152. – (Проблемы европейской интеграции).
8. Пархоменко Н.М. Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом : методи, етапи, види. – Режим доступу : [//www.kul.kiev.ua/images/chasop/2012_1/338.pdf](http://www.kul.kiev.ua/images/chasop/2012_1/338.pdf)
9. Ратушний С.М. Деякі теоретичні питання гармонізації національного законодавства з міжнародно-правовими нормами. – Режим доступу : [//www.goo.gl/IDFM64](http://www.goo.gl/IDFM64)
10. Парламентський вимір європейської інтеграції. – К. : Нора-прінт, 2005. – 104 с.
11. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами : Закон України від 23.06.94 р. № 237/94 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 24. – Стор. 203. – Ст. 1794.
12. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 11.06.98 р. № 515/98. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/615/98](http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/615/98)
13. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.99 р. № 1496. – Режим доступу : [//www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF](http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF)
14. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.04 р. №1629-IV. – Режим доступу : [//www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1629-15](http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1629-15)
15. Левин Д.Б. Актуальные проблемы теории международного права / Д.Б. Левин. – М., 1974. – 264 с.
16. Kelsen H. Principles of International Law / H. Kelsen. – N.Y., 1967. – 258 p.
17. Хайд Ч. Международное право, его понимание и применение США / Ч. Хайд. – Т. 1. – М., 1950. – 288 с.
18. Фердросс А. Международное право / А. Фердросс. – М., 1959. – 177 с.
19. Усенко Е.Т. Соотношение и взаимодействие международного и национального права и Российская Конституция // Московский журнал международного права. – 1995. – № 2. – С. 13-17.
20. Черниченко С.В. Теория международного права : в 2-х т. / С.В. Черниченко. – Т. 1 : Современные теоретические проблемы. – М., 1999. – 336 с.
21. Лукашук И.И. Функционирование международного права / И.И. Лукашук. – М., 1992. – 223 с.
22. Баймуратов М.А. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування : від міжнародної угоди до імплементації у національне законодавство // Вибори та демократія. – 2006. – № 4 (10). – С. 17-25.
23. Гавердовский А.С. Имплементация норм международного права / А.С. Гавердовский. – К. : Вища школа. – 1980. – 320 с.
24. Лукашук И.И. Механизм международно-правового регулирования / И.И. Лукашук. – М., 1980. – 180 с.

25. Куц М.О. Про особливості тлумачення терміну “імплементация”. – Режим доступу : [//www.goo.gl/Ji9Lpb](http://www.goo.gl/Ji9Lpb)
26. Словарь международного права. – М., 1986. – 432 с.
27. Зыбайло А.И. К вопросу о соотношении международного и национального права (теоретические аспекты) // Белорусский журнал международного права. – 1997. – № 7. – С. 70-74.
28. Гаврилов В.В. Теории трансформации и имплементации норм международного права в отечественной правовой доктрине. – Режим доступу : [//www.goo.gl/JUYNT9](http://www.goo.gl/JUYNT9)
29. Исаев Д.М. Основные теории гармонизации законодательства в процессе формирования общих пространств Россия-УС / Д.М. Исаев – М. : Российско-Европейский центр экономической политики, 2005. – С. 5-8.
30. Бритва Оккама. – Режим доступу : [//www.goo.gl/hBysF](http://www.goo.gl/hBysF)
31. Брижко В.М. Про приведення інформаційного законодавства України у відповідність до положень європейського права // Правова інформатика. – № 1(25)/2010. – С. 14-22.
32. Горян Е.В. Імплементация договорів Світової організації інтелектуальної власності у сфері Інтернету в національне законодавство (досвід США) // Інформація і право. – № 1(4)/2012. – С. 40-45.
33. Комзюк Л.Т. Проблеми адаптації законодавства України про бази даних до законодавства ЄС // Правова інформатика. – № 4(28)/2010. – С. 9-13.
34. Сухицька Н.В. Інтеграція України до Європейського Союзу // Інформація і право. – № 3(6)/2012. – С. 115-121.
35. Шемшученко Ю.С. Теоретичні проблеми гармонізації законодавства України з європейським правом // Правова інформатика. – № 3/2004. – С. 2-5.

~~~~~ * * * ~~~~~